ולא עירבו אם יש לפניהם דקה ארבעה אינה אוסרת ואם לאו אוסרת* הכא במאי עסקינן בדלא גבוה מרפסת עשרה ואי לא גבוה מרפסת עשרה כי קא עביד דקה מאי הוי במגופפת* עד עשר אמות דכיון דעביד דקה איסתלוקי איסתלוק ליה מהכא אמר רב יהודה אמר שמואל [א]כותל שרצפה בסולמות אפילו ביתר מעשר תורת מחיצה עליו* רמי ליה רב ברונא לרב יהודה במעצרתא דבי רב חנינא מי אמר שמואל תורת מחיצה עליו והאמר רב נחמן אמר שמואל אנשי מרפסת ואנשי חצר ששכחו ולא עירבו אם יש לפניה דקה ארבעה אינה אוסרת ואם לאו אוסרת הכא במאי עסקינן דלא גבוה מרפסת עשרה ואי לא גבוה מרפסת עשרה כי עביד דקה מאי הוי במגופפת עד עשר אמות דכיון דעביד דקה איסתלוקי איסתלק מהכא הנהו בני קקונאי דאתי לקמיה דרב יוסף אמרו ליה הב לן גברא דליערב לן מאתין א"ל לאביי זיל ערב להו א)וחזי דלא מצווח' עלה בבי מדרשא אזל חזא להנהו בתי דפתיחי לנהרא אמר הני להוי שיור למתא הדר אמר אין מערבין את כולה תנן [מכלל] דאי בעי לעירובי מצי מערבי אלא איעביד להו כווי דאי בעו לעירובי דרך חלונות מצו מערבי הדר אמר לא בעי ב)דהא רבה בר אבוה מערב לה לכולה מחוזא ערסייתא ערסייתא משום פירא דבי תורי דכל חד וחד הוי שיור לחבריה ואע"ג דאי בעו לערובי בהדי הדדי לא מצו מערבי הדר אמר לא דמי התם אי בעי לערובי דרך גגות והני לא מערבי הילכך נעבדן כווי הדר אמר [ב]כווי נמי לא בעי דההוא בי תיבנא דהו"ל למר בר פופידתא מפומבדיתא ושויה שיור לפומבדיתא אמר היינו דאמר לי מר חזי דלא מצווחת עלה בבי מדרשא: אלא א"כ עשה חוצה לה כעיר חדשה: תניא א"ר יהודה עיר אחת היתה ביהודה וחדשה שמה והיו בה נ' דיורים אנשים ונשים וטף ובה היו משערים חכמים והיא היתה שיור איבעיא להו חדשה מהו [ג]חדשה כי היכי דאיהי הויא שיור לגדולה גדולה נמי הויא שיור לקטנה אלא כעין חדשה מהו רב הונא ורב יהודה חד אמר בעיא שיור וחד אמר [ד]לא בעיא שיור: ר"ש אומר ג' חצירות וכו': ג)אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כר"ש רבי יצחק אמר אפי' בית אחד וחצר אחת חצר אחת ס"ד אלא אימא [ה]בית אחד בחצר אחת אמר ליה אביי לרב יוסף הא דרבי יצחק גמרא או סברא ד)אמר ליה מאי נפקא לן מינה אמר ליה גמרא גמור זמורתא תהא: **מתני'** [ו]מי שהיה במזרח ואמר לבנו ערב לי במערב במערב ואמר לבנו ערב לי במזרח אם יש הימנו ולביתו אלפים אמה ולעירובו יותר מכאן מותר לביתו ואסור לעירובו* לעירובו אלפים אמה ולביתו יתר מכאן אסור לביתו ומותר לעירובו [ז]הנותן את עירובו בעיבורה של עיר לא עשה ולא כלום* נתנו חוץ לתחום אפילו אמה אחת

מה

ולא עירבו. בני מרפסת עם בני חצר אלא אלו לבדן ואלו לבדן: **אם יש לפניהם.** לפני המרפסת לרגלי הכבש בתחלת עלייתה: **דקה.** פתח קטן גובה ארבעה אין אוסרין בני מרפסת על בני החצר דהא איסתלק להו: **ואם לאו אוסרת.** אלמא תורת פתח עליו ואפילו לחומרא: **בדלא גבוה י'.** דליכא למימר תורת מחילה עליה: **כי עביד דקה לפניה מאי הוי.** הרי כל המרפסת סביבותיה נמוכה ופתוחה לחצר והרי הן כשתי חצירות שאין כותל ביניהן: **מגופפת.** מוקפת מחילה סביב אלא שנשאר לפניה י' אמות כדין פתח בלא היקף דאי עבוד התם דקה סלוק נפשייהו ואי לא ע"כ לחומרא נמי פתח הוא הואיל דלא גבוה י': **שרצפו.** זקף סולם אצל סולם: **תורת מחיצה עליו.** ואין מבטלין המחילה למהוי כפרץ הכותל יותר מעשר דאמר לקמן מערבין אחד ואין מערבין שנים אלא רצו אחד מערבין ולקולא והוי כפתח רצו שניהם מערבין דלחומרא לא אמרינן דליבטליה למחילה דכל בעירובין להקל: **ומי אמר שמואל.** דלא מבטלא סולם למחילה לחומרא: **ואי לאו אוסרת.** אלמא אע"ג דגבוה מרפסת י' אתי סולם ומבטיל ליה: **בדלא גבוה כו'.** דבלא סולם נמי בטלה: **דליערב מאתין.** ועיר של רבים ונעשית של יחיד הויא ובעיא שיור: **דפתיחי לנהרא.** פתחיהן אחורי העיר לנהר ולא היה להם פתח פתוח לעיר: **דאי בעו לערובי.** הנך דמשיירי מלו מערבי: **איעביד להו כווי.** חלונות שיש בהן ד' על ד' לצד העיר דאי בעו הוו מלו מערבי ואעבדינהו שיור למתא דלא ליערבוה בהדיהו: **ערסייתא ערסייתא.** שכונות שכונות ולא היו מערבין כל העיר כאחת: **פירא דבי תורי.** גומא גדולה שמניעים שם גרעיני תמרים למאכל בהמה והיו אותן גומות מבדילות בין השכונות מתחת ובכל שכונה היו מבואות הרבה1) ומערבין יחד ולא היו מתקנין לה לחיים משום דעיר של רבים ונעשית של יחיד הויא וכל חד וחד הוי שיור לחבריה דאי לא הוי שיור היכי מלו לערבי מבואות הרבה שבכל שכונה יחד בכל עיר של רבים ונעשית של יחיד כל חד וחד באנפי נפשיה בעו עירובי ובעי לחי וקורה ככל עיירות של רבים: **ואף על גב דאי בעו לעירובי לא מצי מערבי.** משום פירא דמפסיק ואין יכולין להלך משכונה לשכונה והוי (א) חריץ שבין שתי חצירות דאמרינן לקמן (דף עח:) מערבין שנים ואין מערבין אחד: **דרך גגות.** שהיו להם דיוטאות עוברות מגגי שכונה זו לגגי שכונה זו: **דההוא בי תבנא כו'.** ואמרינן לקמן הלכה כר"ש דלא בעי נ' דיורין לשיור: **ובה שיערו חכמים.** שיורי עיירות והיא עצמה היתה שיור לעיר גדולה הסמוכה לה: **חדשה מהו.** לעירובי באנפה נפשה כולה בלא שיור: **כעין חדשה.** עיר קטנה אחרת של נ' דיורין ואינה סמוכה לגדולה: **חצר אחת ס"ד.** חצר בלא בית מי הוי דירה: **בית אחד בחצר אחת.** חצר ובית לתוכה סגי להיות שיור: **מתני'** **מי שהיה במזרח.** בשדה וקדש עליו שם היום: **ואמר לבנו.** לערב מבעוד יום למערב: **ולעירובו יותר מכאן.** שנתן לו העירוב מביתו והלאה: **מותר לביתו.** לדין ביתו כלומר למנות שביתתו מביתו כאילו לא עירב: **ואסור לעירובו.** לדין עירובו למנות שביתתו מעירובו דכיון דקידש עליו היום רחוק מעירובו יותר מאלפים נמצא שאינו יכול להלך וליטלו שהרי אין עירובו קונה לו אלא אלפים לכל רוח וכיון דאינו עירוב הוי ליה שביתתו בביתו שהרי בתחום ביתו הוא ואע"ג דאוקמי' בשילהי מי שהוציאוהו ה)דאי מוקמת ליה באידך גיסא דאינן קם ליה כו' אלמא אמר שביתתי רחוק מאלפים ה"ז לא יזוז ממקומו הני מילי בבא בדרך דכיון דבמקום פלוני לא יכול לקנות דרחוק מאלפים הוא ובמקום רגליו לא הוה ניחא ליה דליקני ליה אין לו שביתה כלל לפיכך לא יזוז ממקומו אבל בעומד בביתו ועירב במקום שאינו עירוב יש לו שביתה בביתו דמסתמא בביתו ניחא ליה למיקני בשאין עירובו עירוב כדתנן בפרק בכל מערבין (לעיל דף לה.) גדי נתגלגל חוץ לתחום ספק מבעוד יום ספק משחשיכה ה"ז חמר גמל ולא קתני לא יזוז ממקומו שמעינן מינה דהם אינו עירוב יש לו שביתה בביתו: **אסור לביתו.** לדין ביתו למנות מביתו אלפים לכל רוח: **בעיבורה של עיר.** באחד מן הבתים העומדין בתוך שבעים אמה ושירים: **לא עשה ולא כלום.** שהרי בלא עירוב נמי יש לו מן העיר אלפים לכל רוח וכל העיר לו כארבע אמות: **נתנו חוץ לתחום.** מפרש בגמרא חוץ לעיבורה של עיר:

מה

1)

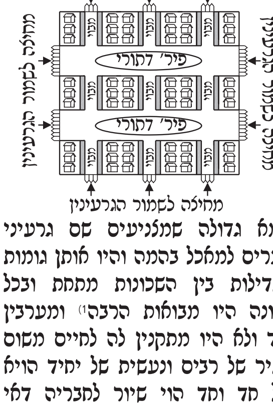

דליערב לן מאתין. מה שפי' בקונט' דעיר של רבים ונעשית של יחיד הואי לא בא לאפוקי והרי היא של רבים אלא לאפוקי של יחיד ונעשית של רבים: **ושויה שיור לפומבדיתא.** בהדי שיור דג' חצירות של שני בתים בעינן והלכה כר"ש: **היינו דאמר** י)(ליה) **חזי דלא מצווחא.** שאם היה מזיקים לעשות כווי על חנם היו סותרין את בתיהם: **וחדשה שמה.** בספר יהושע (טו)א] היא כתובה בנחלת יהודה: **גמרא.** שהיה לו קבלה משום תנא או סברא שמסברא היה אומר שכך נראה אף על פי שאין שום תנא סובר כן ולא לפסוק הלכה בא אלא שכך היו דברים נראים וקאמר מאי נפקא לן מינה כלומר הא פסקינן לעיל כרבי שמעון ומשני גמרא גמור כו' מ"מ יש לנו לחקור ולידע אם גמרא או סברא:

כאן

מסורת הש"ס

גמ' א)[ע"ז עד:] ב)לעיל כו. ג)[לעיל מו: מט:] ד)[שבת קו: וש"נ] רש"י ה)[דף כ:] תוס' ו)[נ"ל ני]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ואע"ג כו' לשכונה והוי כחריץ:

הגהות

גמ' נתנו חוץ לתחום אפי' אמה אחת. תיבות אפי' אמה אחת אינן ברי"ף ורא"ש וכן מפרש"י משמע דל"ג להו: (רש"ש)

רש"י ד"ה פירא דבי תורא. דכל חד וחד הוי שיור כו'. כצ"ל בד': (רש"ש)

תורה אור

תוס' א] צְנָן וַחֲדָשָׁה וּמִגְדַּל גָּד: (יהושע טו, לז)

רבינו חננאל

מרפסת ששכחו ולא עירבו אם יש לפניה דקה ארבעה אינה אוסרת ודחינן הכא במ"ע בדלא גבוהה עשרה אי הכי כי עביד דקה מאי הוי ופרקינן במגופפת פירוש מוקפת כמו מעקה עד עשר אמות כיון דעבוד בה דקה סלוקי מסלקי בני מרפסת נפשייהו מהתם. אמר רב יהודה אמר שמואל כותל שרצפו בסולמות אפילו ביתר מעשר תורת מחיצה עליו. ומקשינן ומי אמר שמואל הכי והא אמר רב נחמן אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו כו' פי' הא דאמר שמואל כותל שבין ב' חצרות שרצפו בסולמות ביתר מי' אמות במשכא שיכולין י' בני אדם באחד לעלות ולירד כאחד לא חיישינן לסולמות הללו אלא תורת מחיצה שם. ההוא בני קקוניא דאמרו לרב יוסף הב לן גברא דמערב לן וא"ל לאביי זיל ערוב להן אזל חזא להנהו (והני) [בתי] דלא פתיחי (במתא) [למתא] ולא מצו מערבי לא הוי שיור אלא אעבד להו חלונות בהדי מתא דאי בעו מערבי דרך חלונות הדר אמר לא צריכי חלונות דהא רבה בר אבוה מערב לכולא מחוזא ערסתא ערסתא. פי' שכונות שכונות משום פירא (דכי) [דבי] תורי דהוה מפסקתה בינייהו כל ערסתא הוי שיור לאחריתי ואע"ג (מאי) [דאי] בעי לערובי לא מצי לערובי [הדר אמר התם אי בעי לאערובי] דרך גגות מצו מערבי הכא לא מצו מערבי אלא דרך חלונות ולא היא דהא ההוא בי תיבנא דהוה ליה למר (לבר) [בר] מפומבדיתא והוא הוה שיור לכולא מתא. ואמר אביי היינו דאמר לי רב יוסף זיל עריב להו וחזי (מאי צווית עלי) [דלא צווחת עלה] בבי מדרשא. תניא א"ר יהודה עיר אחת היתה ביהודה וחדשה היה שמה והיו בה נ' דיורין אנשים ונשים וטף ובה היו משערין חכמים והיתה שיור. ואיבעיא לן כי היכי דהוי היא שיור לגדולה גדולה נמי הוי שיור לדידה ומערבין לה' או לה רב הונא ורב יהודה חד אמר הויא שיור וחד אמר לא הויא שיור:

ר' שמעון אומר שלש חצרות כו'. אמרינן משמיה דרב הלכה כר' שמעון רבי יצחק אמר אפילו בית אחד בחצר אחד הוי שיור והא דר' יצחק גמרא היא:

מסכת שביעית
פרק ד' משנה ד'

הַמֵּדֵל בְּזֵיתִים, בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, יָגֹם. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, יְשָׁרֵשׁ. וּמוֹדִים בְּמַחֲלִיק עַד שֶׁיָּגֹם. אֵיזֶה הוּא הַמֵּדֵל, אֶחָד אוֹ שְׁנָיִם. הַמַּחֲלִיק, שְׁלֹשָׁה, זֶה בְּצַד זֶה. בַּמֶּה דְבָרִים אֲמוּרִים? מִתּוֹךְ שֶׁלּוֹ. אֲבָל מִתּוֹךְ שֶׁל חֲבֵרוֹ – אַף הַמַּחֲלִיק, יְשָׁרֵשׁ:

עין משפט נר מצוה

מח א מיי' פ"ה מהל' עירובין הלכה כב סמג שם טוש"ע א"ח סי' שצב סעיף ב:
מט ב שם סעיף ג:
נ ג שם סעיף א:
נא ד שם סעיף ז:
נב ה שם סעיף א:
נג ו מיי' פ"ו מהלכות עירובין הלכה ה טוש"ע א"ח סי' תיא:
נד ז מיי' שם הלכה ה טוש"ע א"ח סי' תה סעיף ג:

פניני רש"י

גמרא גמור. זבון וזבין תגרא אקרי כך גמרא גמור אומר לתלמיד שוטה למוד הן אמת הן שבוש ויהא לך לזמר ושיר: (ביצה כד.)

עין משפט
נר מצוה

נה א מיי' פ"ו מהלכות עירובין הלכה ה טוש"ע סי' תח סעיף ד:

נו ב מיי' שם הלכה ג טוש"ע שם סעיף א:

נז ג מיי' שם ופכ"ז מהל' שבת הלכה ח סמג עשין א טוש"ע שם סעיף א:

מה שנשכר הוא מפסיד: **גמ'** קא סלקא דעתך למזרח למזרח ביתו למערב למערב ביתו בשלמא הימנו ולביתו אלפים אמה ולעירובו יתר מכאן משכחת לה דמטי לביתיה ולא מטי לעירובו אלא הימנו ולעירובו אלפים אמה ולביתו יתר מכאן היכי משכחת לה א"ר יצחק מי סברת למזרח למזרח ביתו למערב למערב ביתו לא למזרח למזרח בנו למערב למערב בנו [א]רבא בר רב שילא אמר אפי' תימא למזרח למזרח ביתו ולמערב למערב ביתו כגון דקאי ביתיה באלכסונא: הנותן עירובו בתוך עיבורה וכו': חוץ לתחום [א]ס"ד אלא אימא חוץ לעיבורה: מה שנשכר הוא מפסיד: מה שנשכר ותו לא והתניא הנותן את עירובו בתוך עיבורה של עיר לא עשה ולא כלום נתנו חוץ לעיבורה של עיר אפילו אמה אחת משתכר אותה אמה ומפסיד את כל העיר כולה מפני שמדת העיר עולה לו במדת התחום לא קשיא [ב]כאן שכלתה מדתו בחצי העיר כאן שכלתה מדתו בסוף העיר וכדר' אידי דאמר רבי אידי א"ר יהושע בן לוי [ג)][ג]היה מודד ובא וכלתה מדתו בחצי העיר אין לו אלא חצי העיר כלתה מדתו בסוף העיר נעשית לו העיר כולה כד' אמות ומשלימין לו את השאר א"ר אידי [ג)]אין אלו אלא דברי נביאות מה לי כלתה בחצי העיר מה לי כלתה בסוף העיר אמר רבא תרווייהו תננהי [ד)]אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה

ואין

מה שנשכר. לרוח זה נפסד לרוח שכנגדה שהרי מנה מן העירוב אלפים לכל רוח ואם נתנו בסוף אלף למזרח נמצא שכלות אלפים של מזרח בסוף ג' אלפים לעיר ונשתכר אלף ואלפים של מערב כלות בסוף אלף של מערב העיר והפסיד האלף וקמ"ל דאין העיר עולה לו מן החשבון האלפים של מערב אלא כולה כד"א: **גמ'** למזרח ביתו. ואמר לבנו לערב לו במערב ביתו נמצא שביתו עומד (א) בינו לבין עירובו והיכי תני ממנו ולעירובו אלפים ולביתו יותר מכאן הא ודאי עירובו מרחיק טפי: דמטי לביתיה. שהיה יכול לילך לביתו בלא עירוב אבל לעירוביה לא הוה מטי: **באלכסונא.** בינו לבין עירובו משוך עירובו למערב יותר מביתו ואעפ"כ פעמים שהאלכסון רב והרי ביתו רחוק ממנו יותר מעירובו:(1

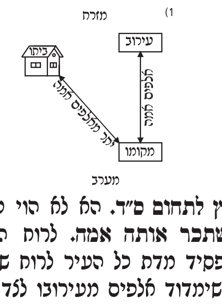

חוץ לתחום ס"ד. הא לא הוי עירוב: משתכר אותה אמה. לרוח העירוב והפסיד מדת כל העיר לרוח שכנגדה שכשימדוד אלפים מעירובו לצד העיר תעלה לו מדת העיר מן החשבון: שכלתה מדתו בחצי העיר. אם היתה עיר גדולה או שהרחיק עירובו מן העיר עד שאין כל העיר נבלעת במדת אלפים של עירוב תעלה לו העיר מן החשבון ומפסידה ואם היתה כל העיר נבלעת באלפים של עירובו הויא לה כולה כארבע אמות: היה מודד ובא. שבת חוץ לעיר ולא היה יודע שיש עיר סמוך לו ותנן בפרק מי שהוציאוהו (לעיל דף מה.) הואיל ולא היתה כוונתו לכך לא יכנס לעיר אלא עד אלפים ממקום שביתתו והתחיל למנות אלפים פסיעות בינוניות וכלתה מדתו כו' והוא הדין נמי לנותן עירובו חוץ לעיר וקנה שביתה: **א"ר אידי אין אלו אלא דברי נביאות.** כמתנבא מפני הגבורה שאינו נותן טעם לדבריו אמרן רבי יהושע בן לוי לדברים הללו ואי לאו דגמיר להו מרביה לא הוה אמר כי האי מילתא בלא טעמא: **אמר רבא.** ומאי נביאותיה תרווייהו תנינהי במתני' דאנשי עיר גדולה שהיתה להן עיר קטנה בתוך אלפים ויוצאין מעירן והולכין לילך דרך הקטנה מהלכין את כל העיר הקטנה הסמוכה להן ועל כרחך ה"ק מהלכין את כולה כד' אמות ומשלימין מדתן חוצה לה דאי ס"ד מדת העיר סליק להו מאי אתא לאשמועינן פשיטא דעד אלפים יכול להלך(ה):

ואין

כאן שכלתה מדתו בסוף העיר. תימה ולרבנן דאמרי בפרק מי שהוציאוהו (לעיל דף מה.) בישן בדרך שיש לו ח' על ח' ומסתמא דה"ה לנותן עירובו כיון דקים לן דנותן עירובו יש לו ד' אמות כמו שבת הוא נשכר ד' אמות שאם נתן עירובו למזרח העיר ד' אמות חוץ לעיבורה של עיר הרי הולך למזרח ח' אמות ואלפים ולמערב אלפים פחות ד' אמות מה שהעיר נחשב לו וי"ל דלר"א דאמר והוא באמצען או לרבי יהודה דאמר בורר לו ד' אמות בכל רוח שירצה מה שנשכר הוא מפסיד שנשכר ד' אמות במקום העירוב ומפסיד ד' אמות העיר דמונין לו העיר כד' אמות וא"ת לרמי בר חמא דמספקא ליה בסוף מי שהוציאוהו (לעיל דף נג.) בנותן עירובו אם יש לו ד' אמות תפשוט מהכא דאי אין לו ד' אמות א"כ מפסיד יותר ממה שנשכר שאם נותן עירוב ארבע אמות חוץ לעיבורה של עיר לצד מזרח נשכר ד' אמות לצד מזרח ומפסיד ח' אמות לצד מערב דמונין לו ד"א שחוץ לעיבורה של עיר והעיר ד' אמות ואומר ר"י דלרמי בר חמא (ב) אם נותן עירובו אין לו ד"א גם העיר אם מובלעת תוך תחום העירוב נחשבת לו כמשהו ואין מפסיד כלום במשך העיר דהאמר בס"פ דהנותן עירובו בתוך העיר או בתוך מערה שיש בה דיורין יש לו אלפים חוצה לה ואמאי יש לו אלפים שלימות כיון דנחשבה כד' אמות ונאמר שהנותן עירובו אין לו ד' אמות אלא ודאי ס"ל שאם אין לו ד' אמות העיר נחשבת לו כמשהו וא"ת ולר"א דאמר והוא באמצען כשנתן עירובו באמה אחרונה של עיבור העיר לצד מזרח יהיה לו לצד מזרח ב' אמות ואלפים ולצד מערב אלפים פחות ב' אמות דהעיר נחשבת לו כד' אמות ולעירוב נותן ב' אמות וב' אמות שניות של עיר יעלו לחשבון אלפים ואמאי תנן המניח עירובו בעיבורה של עיר לא עשה ולא כלום וי"ל כשעומד תוך המחילות או במקום שנחשב כד"א אין חילוק בין עומד באמצע לעומד בסוף דאפי' עומד בסופו כאילו עומד באמצעו ואין נותנין חוצה לה כלום דהא במי שהוציאוהו חוץ לתחום ונתנוהו בדיר או בסהר מהלך את כולה ולא חוצה לה ואפי' הוא עומד בסופה: **אין** אלו אלא דברי נביאות. אומר ר"י דבכ"מ שאומר אין אלו אלא דברי נביאות הוי לשבח כלומר אין חכמה כזו שמבין לחלק כל כך סברא מועטת וברוח הקדש אמר דהכי משמע בפ"ק דבבא בתרא (דף יב.) גבי מנת בכרס אני מוכר לך סומכוס אומר לא יפחות לו מג' קבין א"ר יוסי אין אלו אלא דברי נביאות ומייתי עלה מיום שחרב בית המקדש נטלה נבואה מן הנביאים ונתנה לחכמים משמע דלשבח קאמר ובפ' (ג) אלו מומין (בכורות דף מה.) דאשכחן דלא הוי לשבח לא קאמר בהאי לישנא אלא עשו דבריהם כדברי נביאות פי' לאומרם בלא טעם דפריך אי אבר הוא באהל נמי ליטמא והכא נמי הוי לשבח כההוא דב"ב וקאמר רבא תרווייהו תנינהי ומאי קמ"ל ריב"ל ומסיק דסוף העיר איצטריכא ליה לריב"ל לאשמועינן דלא תנן אבל אין לפרש דרב אידי קורא אותן דברי נביאות לומר שאין נראה לחלק בדבר ורבא קאמר תרווייהו תנינהי ושפיר חילק ריב"ל אע"ג דבפרק בהמה המקשה (חולין דף עא:) גבי הא דאמר רבה כשם שטומאה בלועה כו' קאמר תרווייהו תנינהי והתם הוי פירושו מאי קמ"ל רבה מדקא משני כי קאמר רבה כגון שבלע ב' טבעות מ"מ אשכחן נמי בפרק אין מעמידין ו)תרווייהו תנינהי דלא להקשות קאתי אלא להביא סייעתא לדבריו גבי הא דקאמר ז)(רבא) המקדש ח)(בשור) הנסקל כו' מ"מ הכא משמע דרבא בא להקשות מאי קמ"ל ריב"ל מדמסיק סוף העיר איצטריכא ליה ומיהו רבינו שמואל לא גרס איצטריך אלא סוף העיר לא תנן ודוחק הוא שמוחק הספרים ועוד לא מצינו למימר דר' אידי לא סבר (ד) כר' יהושע דהא לא מתרצא מתני' ובריית' אלא כר' יהושע כדאמר לעיל ומהר"י אומר דמתני' ובריית' איירי בלן בה ולהכי כי כלתה מדתו בסוף העיר כל העיר נחשבת לו כד' אמות למנין אלפים דהא אפילו כלתה מדתו בחצי העיר בלן בה נחשבת לו כד' אמות להלך את כולה כדמשמע בהדר (לקמן דף עג.) דקאמר והרי נותן עירובו בסוף אלפים וקאתי ובייה בביתיה אלמא בלן בה אפילו כלו אלפים שלו בתחילת העיר נעשית כל העיר כד' אמות וכן בפרק בכל מערבין (לעיל דף לה:) דקאמר מי סברת דמנח ליה בסוף אלפים לכאן ופירש רש"י דכל העיר נעשית לו כד' אמות כיון דלן בה ור' אידי לא מתמה אלא אר' יהושע דאמר אפילו במודד כשכלתה מדתו בסוף העיר כל העיר נעשית לו כד' אמות ולהכי מתמה כיון (ה) כשכלתה מדתו בחצי העיר אין לו אלא חצי העיר ולא נעשית לו כד' אמות אפילו להלך את כולה כי כלתה בסוף העיר נמי אין נעשית כל העיר כד' אמות להשלים לו את השאר והשתא אתי שפיר מאי דפריך לעיל מה שנשכר ותו לא והתניא כו' ולא פריך ממתני' והתנן ולמודד שאמרו כו' דלגבי מודד הוה ידע דיש לחלק בין כלתה מדתו בחצי העיר לכלתה בסוף העיר ולהכי פריך מנותן דהוה לן בה ומשני דבלן בה נמי יש לחלק דבכלתה מדתו בחצי העיר נהי דנעשית לו כד' אמות שיכול להלך כל העיר לענין שיוכל ללכת לצד אחר של עיר לא נעשית לו כד' אמות ולספרים דגרסי נמי סוף העיר איצטריכא ליה דלא תנן אתי שפיר אף על גב דסוף העיר נמי תנן דאם לא כן תיקשה ממתניתין אברייתא כדאקשי לעיל מ"מ במודד איצטריכא ליה דהא לא שמעי' ממתניתין כדפירשתי:

ועוד

רבינו חננאל

מתני' מי שהיה במזרח ואמר לבנו לערב כו' קס"ד מזרח [מזרח] ביתו ומערב מערב ביתו בשלמא לביתו אלפים לעירובו יתר מיכן משכחת לה כגון דעירב ואנח עירובו למזרח ביתו ואתי ממערב ביתו דמטא לביתו ולא מטא לעירוביה אלא לעירובו אלפים אמה ולביתו יתר מיכן היכי משכחת לה ופריק ר' יצחק מתני' דקתני מזרח ביתו מזרח בנו הוא ולא ידע היכא מנח בנו עירוב וחשיך ליה יומא בדוכתא(א) האי דיניה דמטי לביתיה ולא מטי לעירוביה. רבה בר בר שילא אמר אפילו תימא מזרח ביתו ומערב ביתו וכגון דקאי ביתו באלכסון פי' כגון שנתן עירובו במזרח ביתו מן הצד נמצא ממקום רגליו עד עירובו אלפים אמה מכוונות וביתו עומד בקרן זוית לעירובו כשמניח הדרך הנכון מוטה ללכת לביתו נמצא מהלך באלכסון ועודף עליו יתרון האלכסון כולו שהוא בכל אמה שני חומשי אמה כדקיימא לן כל אמתא בריבועא אמתא ותרי חומשי באלכסונא. וזהו שאמר לעירובו אלפים אמה ולביתו יתר מיכן אסור לביתו ומותר לעירובו שכבר עקר שביתתו מביתו אבל אם ביתו בתוך אלפים אמה עומד אע"פ שעירב (לנו) [לו] בנו לא נעקרה שביתתו מביתו אלא מותר לביתו ובטל עירובו:

הנותן עירובו בעיבורה של עיר שהיא בתוך שבעים אמה ושיריים לא עשה כלום שהעיבור מכלל העיר הוא חשוב וכאילו עירובו בתוך העיר הוא וכמו מי שלא נתן עירוב כלל דמי. נתנו לעירוב חוץ לתחום (בין) [כיון] שאין יכול להלך לעירוב בשבת אינו עירוב שנמצא הוא במקום אחד ועירובו במקום אחר ותריצ' אלא אימא חוץ לעיבורה של עיר. מה שנשכר הוא מפסיד פי' הנותן עירובו במזרחו של עיר מחוץ לעיבורה אלף אמה נשתכר אלף אמה שיש (לך) [לו] לילך במזרחה של עיר שלשת אלפים אמה אלף אמה שהן מן העיר ועד עירובו ומעירובו ולהלן אלפים אמה והפסיד ממערבה של עיר אלף אמה שאין לו רשות לילך במערבה של עיר אלא אלף אמה בלבד ואקשינן איני והא תניא נתנו חוץ לעיבורה של עיר אפי' אמה אחת נשכר אותה אמה והפסיד את העיר כולה מפני שמדת העיר עולה למדת התחום. ופרקי' לא קשיא משנתינו כגון שכלתה מדתו בסוף העיר כגון שנתן העירוב חוץ לעיבורה של עיר באלף אמה והעיר היתה כולה אלף אמה. נמצא ממקום עירוב עד סוף העיר אלפים אמה אלף אמה שהן מן העירוב עד עיבורה של עיר ואלף אמה מדת העיר וכריב"ל דאמר היה מודד ובא והגיע מדתו בסוף העיר נעשית כל העיר כד' אמות ומשלימין תשלום אלפים אמה מחוץ לעיר שהן אלף אמה נמצא מה שנשכר

א) לשון זה אין לו ביאור ואולי צ"ל ומשכחת לה האי דינא דמטא לעירוביה ולא מטא לביתיה וצ"ע.

מסורת הש"ס

גמ' א) י"ג רבה **ב)** לעיל מב: ע"ש **ג)** ב"ב יב. בכורות מה. **ד)** [לקמן סא.] **רש"י ה)** [יכול להלך ואין אנשי כו' הד"א. רש"ל] **תוס' ו)** [ע"ז דף לד:] **ז)** [צ"ל רבה] **ח)** [צ"ל בפרק שור]

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה למזרח ביתו וכו' עומד בינו לבין עירובו כזה:(2

2) אדם המלווה לבנו

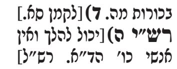

(ב) תוס' ד"ה כאן וכו' דלרמי בר חמא **דאם:** **(ג)** ד"ה אין אלו וכו' ובפרק **מומין** אלו דלא הוי: **(ד) בא"ד** לא סבר לה כר' יהושע **ב"ל** דהא לא כל"ל וכן בסמוך: **(ה) בא"ד** ולהכי מתמה כיון **דכשכלתה:**

רבינו חננאל (המשך)

במזרח הפסיד כנגדו במערב ולא הפסיד מכלל העיר כלום. ובריית' כגון שכלתה מדתו בחצי העיר אין לו אלא חצי העיר. נמצא (זה) שהפסיד חצי העיר ואלפים אמה שמן הצד האחד ולא נשתכר באותו הצד שנתן עירובו אלא אלף אמה בלבד ואע"ג דא"ר אידי אין אלו אלא דברי נביאות שאינן נשמעין כטעם אלא בגזירה מה לי כלתה מדתו בחצי העיר ומה לי כלתה בסוף העיר הא אמר רבא כריב"ל ומסייע ליה ממשנתנו נמצא מקיים דבריו ולפיכך אמר תרוייהו תנינהי אנשי עיר גדולה מהלכין את